

המנגנון

שרות אי הודיעין

שנתיים וחצי, מיום הקמת המדינה, סבל הציבור הישראלי משירות מודיעין לקוי, חסר יעילות, עכבני ומשעמם. לבסוף, ערב בחירות לכנסת השנייה, נאלצה הממשלה להודות בכשלון, ונגשה לבניין מחדש של השירות, למרות שכיתתה זאת "ריאורגניזציה" בלבד.

מנגנון לקוי: כשנתמנה לפני שנה וחצי גרשון אגרון, עורך פלסטיין פוסט (ששינה, בינתיים, את שמו לג'רוסלס פוסט) רחב הגרם וזאה הצורה, ממקורביו של ב. ג. ואיש מפא"י מסור, לראש השירות; גברו התקוות, כי השרות, שהיה בשפל בימי יהושע קלינבו, יתחוק בשני ענפיו הקיימים ביותר: עלויות ושירות, שלא להזכיר את ענף הקולנוע, אפוטרופוס "כרמל פילם" הקולנועי, שהועבר לרשות משרד הפנים.

אחר שבועה עשר חדשי שירות, בהם התמסר אגרון לפוליטיקה לוקלת (מועמד לעיריית ירושלים וסנדק מאמר "אל"ף או צדי"ק" בעיתונות) נתאכזבו כל דורשי טובתו של השירות.

המנגנון הלקוי, שהורכב מאנשי מפלגה ולא ממומחים, כיוות, נתרדרר במדרון יוסף רגב (גרביצקי) איש "ההיג"ט" הורשאי ומ' מקורביו ב. ג., מאז הרפורמות שלו על משפט רצח ארלוזורוב, לא דאג לשיפור ויעול שלוש הלשכות שעמדו לרשותו — ת"א, ירושלים וחפה (האחרונה חוסלה, בינתיים). התמסר לטיפוח סקירות ופרטומים מספר, שהיו חסרי חשיבות ולא סייעו לעתונות המקומית; הרבה להתנגח עם יריביו, סגן אלוף משה פרלמן — איש לשכת הקשר של הצבא וראש לשכת עתונות חוץ, על תחומי סמכויות.

ד"ר מרדכי סוליאלי (סולובייצקי), בנקאי שהיה מנהל מחלקת החינוך בימי המנדט, ישב שעות רבות במשרדו ב"קול ישראל", התעכב על פרטים לא מעשיים, תיקן פסוקים בתכניות השידורים — אך נמנע מחריש עמוק, העלאת השידורים לרמה יסודית החומר המשודר, החייאתו.

מבנה פגום: עקב בירוקרטיה מופרזת, הסתודדות והתנצחות ילדותיות ומניעת אינפורמציה חיונית שיכלה "להזיק" לפקיד זה או אחר, נאלתה העיתונות המקומית — כמעט ולא השתמשה בשירותי הלשכות, מלבד עזרה טכנית, הכעברת ידיעות שיגרה וסיוור מפעלים לעתונאים חסרי עיסוק, אך מתוך נקיטת "שמור לי ואשמור לך" לא מחתה על כך במיוחד. העתונות, המפגלגת ברובה המכריעה, מצאה גישות משלה לצי נורות הממשלתיים.

עונואי חוץ עמדו על סוד אייעילות הלשכה תוך ימים מעטים לשהותם בארץ, השו וזאת, בצעה, למצב בימי המנדט, בהם התקיימה לשכת עלוונות אנטי-ציונית אמנם, אך ערה, מסייעת ורזיזה.

במידה שנינו היא, המבקרים את שירות הרדיו, שעניניו היו, כאמור, געיעים ביותר, היו רובם לאחר ייאוש, תבעו תיקון מבנה השידורים הפגום, התכונות המשעממות, ריקות התוכן.

המבקרים הקולנועיים חזרו והתרעמו על "כרמל פילם", המשתחיל כלי העמולה חשוב — יומן סרטים — הנראה מדי חודש שוב מאות אלפי אורחים, בחוסר כשרון, עצלות מחשבתית, העדר מעוף.

הגוראל: אבריאלי. כאשר פתח, בסתיו 1950, ב. ג. במסע יעול במשרדו, העביר את חנה אבן טוב, חיוק את זאב שרף, מזכיר הממשלה, הבטיח לאהוד אבריאלי, ציר ישראל ברומניה, את משרת מנהל משרד ראש הממשלה. האחראי גם לשירותי המדינה דיעין. לפי הוראותו של זאב שרף, איש המנהלה נמוך הקומה ורחב הפנים, תורכב הגולה חודשה, מתווית תכנית פעולה שתע ביר את שירות אי-המודיעין מהעולם, תקים שרות תלת ענפי — עלוונות, שידור, קול-נוע — לפי דוגמאות ארה"ב, בריטניה בו תסתייע העתונות וישרת הציבור.

משה פרלמן נטש את הצנחנות ואת מדי הצבא, יעמוד בראש אגף העיתונות, יספח את המנע האישי, ההקלה המקסימלית וה-אינפורמציה הרבה ביותר לעיתונאי, יסתייע בכך ביוסף קרוביץ, אף הוא לשעבר סגן אלוף צה"ל, כראש מחלקת התרבות שלה. מרדכי אבידע, איל משדר החוץ, ומנהל

קיבלה לידה את העבודה. היתה זו תקופת ההוב של השוק השחור, שפרח באין מפריע. עד אשר לבסוף, לפני כשלושה שבועות, החלה המשרדה לפעול. כרגיל, צעד הראשון לפעולה גם הפעם הענף הכלכלי של מחוז תל-אביב, שבראשו הועמד לא בדרך מקרה — אחד הקצינים האינטליגנטיים והעדינים ביותר.

תהיו ילדים טובים. השבוע לבשו שוטרי הענף הכלכלי את כפפות המשי של הקו החדש ויצאו ל...שוק הכרמל, הבורסה של הירקות. שם ראו השוטרים מה שלא ראו בשותיהם במטבח: עגבניות, בננות, בצל, תפוחי-אדמה — בעצם כל דבר, שאינו בנמצא (לפחות בתקופה מסוימת) בכמויות גדולות, במחירים עוד יותר גדולים. הלכו השוטרים אל המוכרים אמרו באיבנות: "הביטו נא, רבותי, זה אינו יכול להמשך כך... זה לא עסק. תפסיקו את ההשתוללות". חיכו המוכרים מתוך הוקרה לשוטרי העצבים ויחס, אמרו: "כמובן, טוב טוב!" — התפורו. אלה שנשארה בידם עוד סחורה, מכרוה במקום, הבטיחו לא לסחור יותר "בשחור".

למחרת היום באו שוב השוטרים, ראו את אשר ראו יום קודם לכן. הלכו והזהירו שנית. "נתן להם עוד שנסה, שמא לא מכרו עדיין את הסחורה".

הנשיים מחאו כפיים. הפעור יום — שוב הופיעו בשוק הכרמל. הפעם שררה "שבתות ושק", הכל התנהל שם כשורה. המוכרים חיכו ואמרו: "גו, הבטחנו, קיימנו".

כיום ששי באותו שבוע באו שוב השר-טרים למקום. מה ראו עיניהם? השוק

מרדכי שטיין, טרוצקיסט שמרני, הסובייטים באים...

השחור התנהל בממדים, שעלו בהרבה על אלה מוזן ביקורם הראשון: בצל, עגבניות, בננות — הכל, שלא לדבר על המחירים. הגיעו למקום שתי קבוצות שוטרים, החרימו את כל הסחורה, עצרו מספר אנשים.

כאן אירע דבר בלתי יצפוי, משהו בנוסח תיאורן. הנשים, שבאו לשם כדי לקנות את הסחורה השחורה, פרצו במתיאות כפיים, הריעו לכבוד השוטרים. "בראבו, בחורים! טוב להם, לספרים!" צעקה אשה בעלת כמדים עצומים, "העלוקות הללו! איזה מחירים אני מוכרחה לשלם בעד קילו עגבניות! היכן נשמע כדבר הזה?"

"הצרה היא", העירה לעומתה אשה שניה, רנה כמקל, "שאם לא במחירים כאלה, לא נזכה לראות עגבניה בכלל".

אצל אלכת הנוקיע

לילה קודם לכן, ברחוב חסן בק, ערכה המשטרה סריקה אחר "הנוקיעים"; זהו סוג אנשים מיוחד בתל-אביב, העוסק במיכירת נקיע מתוצרת חוץ, שרשת פעולות משתרעת מוארשה, פריז, ציריך — דרך חסן בק — לרחוב לילינבלום, בתי הקפה בצפון העיר. למשטרה כבר ידוע סוד העבודה: הנוקיע מיוצר באירופה, נשלח משם, בפרט על ידי עולים חדשים. הוא מגיע תחילה לחיפה, משם לחסן בק, משם לרחוב לילינבלום. כאן מחולקת הסחורה לסוכני המשנה, המתהלכים ברחובות או היושבים בבתי הקפה ה"יקיים", "הפולניים" בצפון תל-אביב.

אחד הדיקטאטורים בעולם הנוקיע היא אשה כבת 50, הידועה כ"עולה חודשה" במי שך כעשר שנים. קרוב לחצות, העירו שוטרי רית את "המלכה", ערכו חיפוש בביתה, מצאו 47 נקיעים, 150 קופסאות בשל וסרדינים, החרימו את הכל, את האשה עצרו.

"קול ציון לגולה" או אלעזר לוברגי, מי ששמש מנהל השירות העברי בימי המנדט, ימלאו את מקום סוליאלי בהנהלת הרדיו, יערכו בדיק בית יסודי, ינסו כוחם בעריכת תכניות מעולות כפי. בי. סי. החל מתכ-ניותו המוסיקליות הקלות וכלה בתכניות הרצינית, "השלישית", לאינטלקטואלים.

משה שרת, שר החוץ, מציע הצעה הגיונית ביותר: לקרב את שירות השידור לנוסח האמריקאי, למכור את זמן השידור לפירמות מסחריות, שתודאנה רמת שידורים נאותה, י.מ. תורת. זאת.

אף פרסומי הקיר והראדה הירודים ("קיצוב — מוזן לכל"), "חינוך חובה חינו"ם" יסופרו תחת משה גורארי, דובר "מבצע השוק השחור".

היחיד שאינו זוכה לתיקון מידי הוא אגף הקולנוע, העתידי לשמש, תוך זמן קצר ביותר סמל — באם אגפי העתונות והשיר-רות לא יסופרו, יתורר שירות אי המודי-עין לשירות תלת אנפי האוכל את כסף משלמי המסים תמורת נזק רב בגלל אי פעילות, אך באם יצליח אהוד אבריאלי, מגיד פלמי"ח הצעיר, לנצח את המנגנון מתרומתו ואת המבנה משקיעתו, יתורר לשירות שמו — שירות מודיעין.

עתונים

פני האחר

...ממשלת הקואליציה הטמאה חוסלה, ומפלגת הסוציאליסטים המאוחדים, הכוללת את כל כוחות העם הנאמנים למולדת, לדי-מוקרטיה ולסוציאליזם, הקימה ממשלה חדשה — את ממשלת ישראל הסוציאליס-טית... תחומים: ד"ר ג. סנה, ראש הממשלה; ש. מיקוניס, סגן ראש הממשלה.

קצין הצבא, רב סרן, שיצא בלויית נצרה מבנין קולנוע "מגדלור" החורג, המשיך לקרוא במגשר שהכיל עקרונות הקמת דמוקרטיה עממית בישראל, אתר נאנח אונת רוחה, קרא מתוך הקלה את שאר המנ-שרים: אחד מהם הודיע על הקמת שלטון קומוניסטי טהור בראשותו של ש. מיקוניס וסגנונו של תופיק טובי, השני — על הכללת ישראל בגוש מרחבי-מזרח-תיכונ, והתזרות הפליטים הערבים לבתיהם בישראל, תוך העברת עולי מזרח אירופה לארצות מוצאם.

שבוע טוב! זה ש-ש שנים, מאז ינואר 1945, מופיע ערב-תל-אביב, כמעט בכל מוצאי שבת, עתון עברי, המודפס בדפוס יד, "העתון הדמוקרטי", שעורכו הוא עורך דין ממוצא רוסי, בעל נטיות טרוצקיסטיות, איש העליה השנייה, והחושב עצמו לסוצי-אליסטי, דמוקרט אמתי.

האיש הוא ד"ר מרדכי שטיין, שפוף קומה, בקריח רשב שפם, ממושקף ובולט יחיד בסריגי המפלגות היהודיות, שתבע מאז ומתמיד כינון מעצמה מרחבית, תוך שיתוף פעולה מלא, בכל השטחים, בין יהודי ארץ ישראל לערביי המזרח התיכון.

כמיסד המפלגה, הדמוקרטיה, המזודה עם בקורת טרוצקי על סטלין, הוא תובע סדר חיים שיש בו חופש פוליטי אמתי, שיוון כלכלי אמתי לכל — כבוד לאדם.

את דברי המפלגה, שמספר חבריה נפחות משהיה צריך להיות ויותר משאחריים חושבים, לפי הגזרת שטיין, משמיעים עסקנים יהודיים וערביים לעתים מזומנות באספות המפלגה, אך כלי התעמולה העי-קרי הוא העתון, המופץ ברחוב לצלילי "שבוע טוב", הבוקעים ממקלטי הרדיו של אנשי תל-אביב.

יחס רע: השתלשלות הדברים להם מנבא העיתון בשלושה מנשרים אלה היא הכרה, לדעת שטיין, כל עוד יתמיד יחסו הרע של הרוב היהודי לערבי הערבי בישראל, כל עוד לא תובן נקודת היסוד: התערות ישראל במזרח.

צדק היסטורי זה, הדחת הציונים, ירושתם ע"י הקומוניסטים היהודיים, וחי-סולם ע"י קומוניסטי סובייטי (קצין תרבות בחיל המצב הסובייטי הקרוי, דרך אירוניה, גרשון גוטהארצקי — בעל לב טוב) ונציג ערבי — תומכי טובי — יבוצע, אך בגלל עמדתם העקשנית של יהודי ישראל, ברחמים מעטים ביותר.

פירמידה הפוכה זו, שבסיסה מפ"ם מקיי וקדקה מפקד חיל מצב סובייטי והער-ברית את כל גלגולי הנוסח, מדמוקרטיה מצמיח לרפובליקה חברה בכרית המעצות.

אינה, כנראה, רחוקת מציאות ביותר ובמיוחד כאשר שרונים סובייטים יכולים להשתלט על המרחב, בקלות רבה, בהסתייעם בכחות צנחנים ובהמונים מורדים במשטרי כפייה ושעבוד.

דרכי חיים

אבדו: ילדים

מדי יום ביומו מודיעים לתחנות המש-טרה בארץ על אנשים הנעדרים מבתיהם — ביניהם ילדים. אך הציבור אינו שם לב לדבר, אף המשטרה אינה יוצאת מכליה. מתוך נסיגה למדה המשטרה, כי ברוב המ-קרים מתגלים הנעדרים באופן בלתי צפוי; למשל — אדם נעדר לחיפה, אמנם סיפר זאת לאשתו, אך האשה שכחה. או: ילד שנעדר מהבית, במשך כל היום, בילה את זמנו בנעמיים אצל הסבא. יש וצעירה מור-דיעה בבית, שהיא נוסעת ללון אצל דודתה בפתחתקה, אך הנה מופיעה בבוקר הוד-דה, אך היא לא ראתה את הצעירה בביתה... ברם, לאחר המקרה הטראגי, בראשון-לציון בשבוע שעבר, החלו האנשים לראות את הדברים אחרת. הפרשה העצובה של חולות ראשון ובתיים הרטיסה את הלבבות, שללה את השקט.

יום אחד, בשבוע שעבר, נתגלו ליד בית "הבימה" בתל-אביב שני ילדים שתעו בדרכם — האחד כבן חמש, השני כבן ארבע. יתכן כי הילדים ידעו את דרכם, אך האנשים שהמטירו עליהם התענינות ונ-כוונות לעזור, בילבלו את שני הפעוטים כל לחלוטין. מעולם לא התענינו האנשים כל כך בילדים כעבור רבע שעה, נתאסף קהל של כמה עשרות איש. אנשים החלו להת-רוץ אחרי טלפונים. במשטרה נתקבלו קרי-אות עצבניות. מישהו, שטיפלן בבית מרקחת משליך את השפופרת ברוגז, משמיע דברי קללה על המשטרה. הם אמרו, כי יחכו עד אשר תתקבל קריאה מההורים המחפשים אחריהם, בינתיים ביקשו להחזיק את הילדים במקום, שבו נתגלו. הקהל רתח. "איזה משטרה?!" מישהו העיר: "וכי מה יכולה המשטרה לעשות?!" עוד מעט והקהל היה עורך משפט לינץ' באיש שהעניו כך לדבר...

ואמנם צדקה המשטרה. בעוד הקהל במ-קום ממטיר שלות על הילדים המבוהלים, טילפנו למשטרה הוריהם, שלא ראו כחצי שעה, ההורים קיבלו את הכתובת והגיעו למקום. הקהל במקום התפלג לשני זרמים: אחד רגז על ההורים מפני שהם "מוניחים

יוסף ששון, מחלים ללקול קריאות עגבניות

את ילדיהם"; השני נהנה מהפגישה. גם ההורים עצמם לא ידעו כיצד לנהוג: לשמוח או להרביץ?

אשה בכתה חרש

ליד הגופה, שהיתה מונחת בחדר המ-תים של בית החולים "הדסה" בתל-אביב, נראתה אשה כבת 40, כשהיא כורעת ברך, מרכינה ראשה מעל למת. עוד מעט תצא להלויה, קהל מחוגים שונים התאסף במ-קום, האשה עמדה על ידי הגופה התיסוה בבכי חרש מור. איש מבין הנאספים לא הכירה, את האלמונית הזאת, שבאה להיפ-דך מיצחק בנימיני, עורך-הידן המזהיר, שמת משבץ הלב, במשרדו בשבוע שעבר. לרגע